

LBRIS

We know
books

Sorin Chiorean-Alămoreanu

MARILE RELIGII

Istorie și civilizație

Editura PASTEL, Brașov, 2025

13. **Jean-Marie Mayeur:** *Histoire du christianisme: des origines à nos jours.*
14. **Carl Andresen:** *Handbuch der Dogmen- und Theologiegeschichte.*
15. **Petru Culianu:** *Les Gnosés dualistes d'occident.*
16. **Irineu Mihălcescu:** *Istoria religiilor.*
17. **Constantin Dulcan:** *Inteligența materiei.*
18. **Constantin Dulcan:** *Gândul de dincolo...*

ISLAMISM

1. **Abul Alaa Mawdudi:** *Islam: An Historical Perspective.*
2. **Ismail ZAI Faragi:** *Islam And Other Faiths.*
3. **Ahmad Essa și Othman Ali:** *Studii în Civilizația Islami-că. Contribuția musulmanilor la Renașterea.*
4. **N. Ross Reat:** *A wort theology.*
5. **Malise Ruthren:** *Islamul – Foarte scurtă introducere.*
6. **Louis Gardet:** *L'Islam, religion et communauté.*
7. **Miquel André:** *Islamul și civilizația sa.*
8. **Nasr Seyyed Hussein:** *Islamic Philosophy from its origin to the present.*
9. **Nasr Seyyed Hussein:** *Science and Civilisation in Islam.*
10. **Toraval Ives:** *Larousse – Dictionnaire de civilisation musulmane.*
11. **Yousse F. Hindi:** *Occident & islam.*
12. **Sourdel Dominique și Janine:** *Civilizația Islamului clasic.*

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE.....	5
INTRODUCERE.....	15
HINDUISMUL.....	19
1. DEFINIȚII ȘI ISTORIC.....	21
2. RĂSPÂNDIRE.....	24
3. CRONOLOGIE.....	25
4. FIGURA DIVINĂ, ZEITĂȚI, ȘCOALA RELIGIOASĂ, ORGANIZAREA SOCIALĂ.....	26
5. PERSONAJE MISTICE (EVOLUȚIE, LIMBA VORBITĂ).....	32
6. DOCTRINA, DEFINIȚII ȘI TEXTE SACRE, TRADIȚII, ȘCOLI.....	34
7. RITUALURI, RESTRICȚII, SĂRBĂTORI.....	45
8. TEMPLE, LOCURI SACRE ȘI MONUMENTE.....	47
9. HINDUISMUL ÎN LUMEA VECHĂ ȘI MODERNĂ.....	68
10. CULTURA ȘI ARTA HINDUITĂ.....	74
IUDAISMUL.....	79
1. DEFINIȚII ȘI ISTORIC.....	81
2. EVOLUȚIE.....	86
3. CRONOLOGIE.....	89
4. RĂSPÂNDIRE.....	91
5. FIGURA DIVINĂ, PERSONAJE MISTICE, LIMBA VORBITĂ.....	92
6. DOCTRINA, TEXTE SACRE, CONCEȚIA EZOTERICĂ.....	94
7. RITUALURI, RESTRICȚII, SĂRBĂTORI.....	100
8. LĂCAȘURI DE CULT, LOCURI SACRE.....	107
9. RAPORTUL IUDAISMULUI CU LUMEA MODERNĂ.....	123

CREȘTINISMUL.....	135
1. INTRODUCERE ȘI ISTORIC.....	137
2. RĂSPÂNDIRE.....	143
3. CRONOLOGIE.....	149
4. FIGURA DIVINĂ, ZEITĂȚI, SFINȚI, PERSOANE MISTICE	155
5. APOLOGETII, PĂRINȚI AI BISERICII.....	162
6. DOCTRINA, TEXTE SACRE, ȘCOLI, EVOLUȚIE	170
7. RITURI, RITUALURI, RESTRICȚII, TRADIȚII, SĂRBĂTORI	191
8. BISERICI, MONUMENTE, PERSONALITĂȚI	195
9. RAPORTUL CREȘTINISMULUI CU LUMEA	247
ISLAMUL.....	251
1. ISTORIC.....	253
2. RĂSPÂNDIRE.....	259
3. CRONOLOGIE.....	260
4. FIGURA DIVINĂ.....	262
5. PERSOANE MISTICE – LIMBA VORBITĂ	262
6. DOCTRINA ȘI TEXTE SACRE.....	263
7. RITUALURI, RESTRICȚII, TRADIȚII, SĂRBĂTORI	267
8. LĂCAȘURI DE CULT (MOSCHEI), LOCURI SACRE, INSTITUȚII RELIGIOASE, DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE	274
9. RAPORTUL ISLAMULUI CU LUMEA.....	317
CUVÂNT DE ÎNCHEIERE	321
BIBLIOGRAFIE.....	323

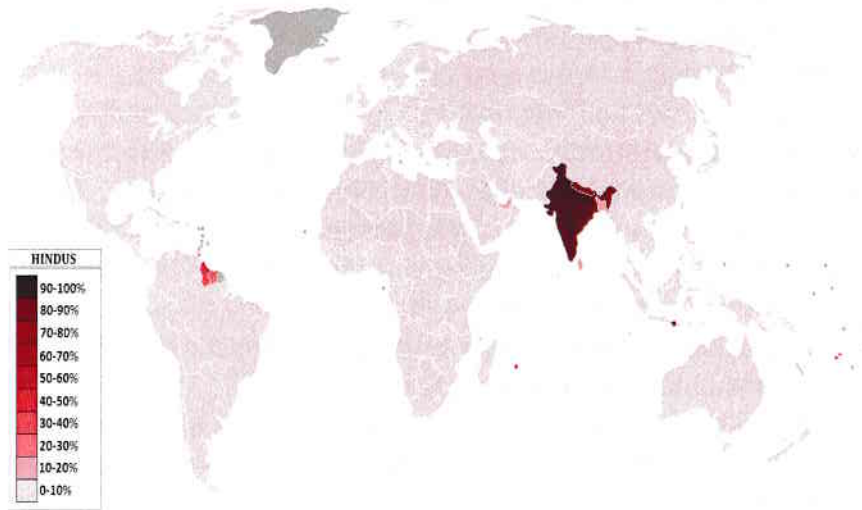
1. DEFINIȚII ȘI ISTORIC

Hinduismul este o religie cu peste 800 milioane de adepți, localizați în principal în India, dar și în numeroase alte țări. După ultimele vestigii găsite la Harrappa și Mohenjo-Daro, din sudul Indiei, o seamă de elemente cu aspect religios, asemănătoare cu tradițiile hinduismului, permit plasarea izvoarelor acestei religii cu mai bine de 6000 de ani înaintea zilelor noastre, și o situează înaintea celei iudaice. În fapt, hinduismul este rezultatul fuziunii dintre aportul indo-european adus de triburile Asiei nordice și baza religioasă autohtonă, existentă în bazinul fluviilor Ind și Gange și, de acolo, pe întreg continentul indian. Hinduismul este considerat ca a treia fază istorică de dezvoltare a religiilor din teritoriul indian, după „vedism” (1500-900 î.e.n.) și „brahmanism” (900-400 î.e.n.). Însă sentimentul religios din aceste trei forme evolutive își are sorginea în legea brahmană. Astăzi, găsim hinduismul în India, Sri Lanka (Ceylon), Indonezia, Insula Bali, Malaiezia, Singapore, Insulele Fiji, Insulele Mauritius; găsim hinduși în Insula Réunion, Madagascar, Africa de Sud (Gandhi a profesat ca avocat printre hindușii de aici), în Caraibe, Suriname, în Trinidad-Tobago. De altfel, hinduși găsim răspândiți pe tot globul, și acolo unde sunt ei există și hinduism. Hinduismul dispune de nenumărate zeități mai importante sau numai regionale; multe din ele reprezentând, în forme diferite, una și aceeași zeitate. Hinduismul îmbracă diverse credințe, astfel încât este imposibil de definit. Poți fi monoteist, politeist, panteist, agnostic sau chiar ateu, moral sau imoral, să fii devotat diferiților zei, sau să nu participi la niciun serviciu religios – și totuși să fii hinduist. Cuvântul hinduism a fost adoptat la începutul sec. XIX de către un adept, prin asociere cu termenii creștinism, iudaism, islamism etc. În fapt, nu exista hinduism, ci „hinduisme”. Zeii principali, soțiile acestora, copiii și rudele lor constituie un panteon imens, care, însă, își pierde din strălucire în fața «*principiului religios „hinduit”*», acela care conține, de fapt, trei legi de bază: *legea identității, legea Karmei și legea reîncarnă-*

rii. Se poate spune că hinduismul nu este religia unei sau unor zei-
tăți, ci religia unor principii. Hinduismul nu are un fondator, nici pro-
feți, nici dogme, nici o carte sacră fundamentală, care să facă legă-
tura comunității. Hinduismul se manifestă doar prin credință. Litera-
tura hinduistă, ale căror începuturi se află în așa-numita «cultură
Harappa» și se pierde în timp, înainte de invazia arienilor în India,
literatură din care decurg de fapt principiile hinduismului, este o
mare colecție de epopei. Hinduismul nu are o carte sfântă precum
Tora, Scripturile creștine, sau Coranul. A fi hindus nu este tot una cu
a fi hinduist. Hinduistul este adeptul religiei hinduiste, în timp ce
hindușii au fost vechii locuitori ai subcontinentului numit Hindu. La
întrebarea: „Este hinduismul o religie, o cultură sau un mod de via-
ță?”, răspunsul este dat de faptul că adepții săi se închină zeităților
lor. Hinduismul este o religie care poate fi denumită la fel de bine
„mod de viață”. Zeitățile hinduismului sunt slăvite atât în temple
maiestuoase, cât și oriunde, prin ritualuri și după tradiții descrise
într-o literatură care a dat numele unei culturi excepționale. Expre-
sia «**sanatana dharma**» (**legea eternă**), rezumă religia, cultura și
modul de viață ale hinduștilor. Tratarea hinduismului ca pe o unitate
de practici și doctrine este înșelătoare, pentru că nu există hindu-
ism, ci, precum spuneam, „hinduisme”. Două cuvinte sunt de reți-
nut: **dharma și moksha**. **Dharma** este un cuvânt de origină sanscri-
tă, care acoperă noțiuni ca: rectitudine, adevăr, datorie, lege, justi-
ție. **Moksha** se interpretează ca «eliberare» și stă la baza metem-
psihozei, suită de renașteri, reîncarnări, etape a căror stadiu final
este contopirea cu noțiunea de **brahman**. Conform religiei hinduiste,
omul, după ce moare, se poate reîncarna sub forma unei per-
soane sau a unui animal. Fiecare om are o **karma – felul în care s-a**
comportat în viețile trecute și care îi afectează felul de viață pre-
zent. Foarte mulți renunță la casă, familie sau averi, pentru a-și pe-
trece restul vieții în rugăciune și meditație. Astfel, ei încearcă să
devină sfinți (**arhați**), pentru ca, după ce mor, să nu mai trebuiască
să se reîncarneze.

Hinduismul este religia cu cele mai multe zeități: peste
3.300.000. Acestea se grupează în principale și secundare și sunt
venerate în mii de temple și sanctuare, dar și în casa proprie, în gră-
dină, în pădure, pe apă și oriunde hinduistul își stabilește locul. Pa-
radoxul situației constă în faptul că o zeităte principală pentru un
adept poate fi lipsită de importanță pentru altul, care își are alt zeu
favorit. Paradoxul major constă însă în faptul că toată multitudinea
de zeități nu reprezintă altceva decât întruchiparea (reprezentarea,
manifestarea) diferită a unei divinități unice. În rezumat:

- Hinduismul este o religie practică în India, desprinsă din
vedism (cca. 1500-900 î.e.n.) și din brahmanism (cca 900-400 î.e.n.).
- Nu are un fondator.
- Nu este condusă de o autoritate ecleziastică.
- Nu obligă memorarea de texte.
- Acceptă existența altor religii și nu obligă la convertire.
- Evoluează continuu, prin reforme interioare generate de
exigențele vieții.

3. CRONOLOGIE

- 3000 î.e.n. – vestigii de civilizație în valea Indusului (Mohenjo-Daro).
- 3000-1750 î.e.n. – civilizația „Harappa”.
- 1500 î.e.n. – invazia ariană, **debutul oral al vedelor** (cele mai vechi manifestări ale culturii indiene, în care se pun bazele religiei hinduiste. Apar primele scrieri în sanscrită.
- 600 î.e.n. – compunerea **upanișadelor**.
- 326 î.e.n. – armatele lui Alexandru Macedon ajung la râul Indus.
- ≈100 î.e.n. – se scrie Bhagavad-Gita.
- 200 e.n. – apariția legilor lui Manu.
- ≈500 e.n. – fondarea școlii tantrice.
- 1206 e.n. – cuceriri musulmane. Sultanatul islamic de la Delhi.
- 1483 e.n. – Babur fondează imperiul Mogul.
- 1556-1606 e.n. – domnia marelui împărat mogul Akbar.
- 1757 e.n. – prin cucerirea orașului Calcutta, începe dominația britanică în India.
- 1772 e.n. – fondarea școlii Brahma-Samaj de teologie hinduistă.
- 1824 e.n. – fondarea școlii Arya-Samaj de teologie hinduistă.
- 1858 e.n. – sfârșitul imperiului mogul și instaurarea definitivă a administrației engleze.
- 1875 e.n. – se înființează școala de teozofie de inspirație hinduistă și budistă.
- 1920 e.n. – Mahatma Gandhi lansează campania anti-britanică non-violentă.
- 1947 e.n. – India accede la independența totală.
- 1948 e.n. – Gandhi este asasinat.

4. FIGURA DIVINĂ, ZEITĂȚI, ȘCOALA RELIGIOASĂ, ORGANIZAREA SOCIALĂ

Brahman = divinitatea supremă, inefabilă și inaccesibilă înțelegerii umane. Este Sufletul suprem sau Esența supremă a universului nematerial, necreat, necircumscribil, atemporal. Brahman este conceput ca fiind trinitatea: Brahma, Vishnu și Shiwa. În conceptul upanișad, Brahman este „adevărul”, „cunoașterea”, „infinitul”.

Brahma = prima zeitate din triada hinduistă.

Vishnu = (Cel fără limite) a doua zeitate din triadă.

Shiwa = (Cel prielnic) a treia zeitate din triadă.

Indra = Marele zeu național al indo-arienilor. Persoanele care îl cinstesc cred că produce tunetul și ploaia, că își copleșește dușmanii și că îi răsplătește pe închinători cu prada dobândită ca rezultat al victoriilor sale.

Saraswati = soția lui Brahma.

Lakshmi = soția lui Vishnu, cunoscută și cu denumiri ca: Varma, Ravi, Saravati.

Parvati = mare zeiță indiană, soția lui Shiwa, considerată fiica Himalaiei. Apare sub diferite nume: Durga – în ipostaza ei favorabilă oamenilor – sau Kalli cea neagră, în ipostaza terifiantă, sau Devy, Amba, Shry, în alte încarnări.

Varuna = zeitate cosmică supremă a hinduismului. Este considerat creatorul, conducătorul și îndeosebi păzitorul lumii cosmice.

În scrierile Upanișade (cca 600 î.e.n.) care încearcă să ordoneze hinduismul, divinitatea supremă este **Brahman**, divinitate inefabilă și inaccesibilă înțelegerii umane. El nu poate fi descris, după cum nu poate fi descris infinitul. El apare în întruchipări nominale, care sunt dotate cu una sau mai multe din infinitatea de calități pe care le însumează divinitatea supremă. De aici decurge și complicația relației între Brahman și „**Atman**” (sufletul omnesc). În conceptul upanișad, relația este exprimată prin dictonul sanscrit: „Tot tvam asi” (tu ești acela). Tot (acela) se referă la

Brahman, iar tvam (tu), se referă la Atman. În sec. XI e.n., filozoful Ramanuja dă dictonului un alt sens, potrivit căruia Brahman și Atman sunt inseparabile, dar nu identice. Divinitatea Brahman, în textele vedice se regăsește sub forma unei triade Brahma (Creatorul), Vishnu (Cel fără limite) și Shiwa (Cel prielnic). Brahma este prima divinitate din Trinitatea hindusă. El este Creatorul Cosmosului. La început, Brahma a fost Universul, apoi, el a creat zeii. Pe Agni (Focul) l-a trimis pe pământ, pe Vayu (Aerul) l-a pus în atmosferă, iar pe Surya (Soarele) l-a pus pe cer.

Brahma are patru capete și patru mâini, în care ține obiecte sacre. Stă așezat pe o floare de lotus, simbol al existenței glorioase, care este trasă de un gâscan. Soția lui Brahma, Saraswati, este zeița Cunoașterii. Ea este zeița cuvântului, înțelepciunii și învățaturii.

Vishnu este a doua divinitate a Trinității hinduiste. El este apărătorul și susținătorul vieții. Este asociat cu principiile de dreptate, ordine și adevăr. El poate lua o formă umană și se poate reîncarna. Între reîncarnările lui regăsim pe Rama (în poemul Ramayana) și pe Krishna (în Mahabharata). Într-una din încarnările sale a luat corpul unui pește și l-a salvat la potop pe Manu, omologul biblicului Noe. Soția lui Vishnu este Lakshmi, zeița Sănătății.

Shiwa este a treia divinitate a Trinității hinduse. Este zeul distrugerii. Când credința decade pe Pământ și nu mai sunt valori, Shiwa distruge lumea, pentru a o reconstrui din nou. Shiwa este zeul contradicțiilor: în același timp Creator și Distrugător, ascetic și erotic, spiritual și material, neagă viața și o afirmă. Soția lui este Parvati, ea însăși în dublă ipostază: prietenoasă și distrugătoare (Durga și Kali).

Un zeu foarte agreat de hinduiști este **Ganesha**, zeul cu cap de elefant și însoțit permanent de un șoarece. Este zeul educației, cunoașterii și înțelepciunii, literaturii și artelor frumoase.

Între personajele mistice:

Rama = Cea de a șaptea încarnare a lui Vishnu, Rama este Omul Perfect, Stăpânul stăpânirii de sine și al virtuților. Eroul poemului vedic Ramayana.

Krishna = Cea de a opta întrupare a lui Vishnu și erou al poemelor Mahabharata, Purana, Bhagavad-Gita.

VISHNU

SHIWA

KRISHNA

RAMA

Ganesha (cu cap de elefant)

Hanuma (cu gura de leu)

Hinduismul nu promovează idolatria, dimpotrivă, această religie încurajează transcendența fizicului în progresul spiritual. Această religie „cere” oamenilor să practice credința prin idoli reprezentați cu trăsături fizice, ca mai apoi să poată ajunge să vizualizeze divinitatea fără ajutorul idolilor sau a templelor. Deci, se „cere” nu adorarea idolilor, ci adorarea Divinului, care ia forma idolilor. (Un mare învățat indian, Swami Vivekananda spunea: **„Oamenii au nevoie de idoli care reprezintă Divinitatea, pentru că prin intermediul idolilor oamenii înțeleg divinitatea”**).

Hinduismul s-a dezvoltat și cristalizat în școli și curente filozofice conduse de maeștri (swami, sahibi, guru). Unul dintre cei mai renumiți a fost **Shankara (Shankaracharya)** filosof hinduist din secolul VIII e.n., întemeietor a patru mari mănăstiri, în puncte cardinale extreme ale Indiei, în care toți conducătorii care i-au urmat au luat același nume: **shankara**. Un altul, filozoful considerat ca fiind cel mai valoros maestru hinduist-shiwaist a fost **Abhinavagupta** (sec. X e.n.), este considerat ca o încarnare a lui Shiwa.

Unul din aceste curente este **Shiwismul kashmirian**, considerat ca fiind cea mai veche credință de pe glob. El conține trei sisteme; Vira-Shaiva, Shaiva-Siddanta și Advaita-Shaiva. Filozoful hinduist-shiwaist **Tantraloka**, denumit și Abhinavagupta, enunță caracteristicile unui aspirant la **starea de arhat**:

1. Credința nezdruncinată în divinitatea Brahman;
2. Folosirea eficientă și deplină a tuturor *mantra*-lor;
3. Controlul perfect asupra tuturor principiilor obiective;
4. Realizarea cu succes a tuturor activităților;
5. Creativitatea poetică;
6. Cunoașterea spontană a oricărei discipline.

*Zeita Saraswati
soția zeului Brahma*

*Zeita Parvati (Durga-Kali-
Amba-Shri) soția lui Shiwa*

*Zeita Lakshmi (Varma-Ravi)
soția zeului Vishnu*

Zeita Chinnamasta

Între maeștri (sahibii) hinduiști sunt cunoscuți: Adi Shankara (sec. VIII e.n.), Jayanatha, Maduraja, Ramanuja, Swami Vivekananda ș.a.

Despre personalitățile indiene hinduiste Rabindranath Tagore – 1861-1941 – (laureat al premiului Nobel) și Mahatma Gandhi (părintele Indiei moderne) se știu destule. Nu însă și că au

fost excomunicați și anatemizați de către hinduism, unul pentru că a scris poezii în limba engleză și altul pentru că și-a părăsit (chiar numai temporar) soția și cei patru copii (la 19 ani), pentru a studia Dreptul în Anglia.

Organizarea socială

Hinduismul organizează societatea în caste (varna), organizare pe care o regăsim și în alte religii. Există patru caste (**jati**-uri):

Brahmanii – deținători ai cuvântului sacru, castă însărcinată cu cultura. Ei sunt cei care, și astăzi, dețin abilitățile culturale, fiind numiți shastri (învățați), jyoti (luminat), acarya (maestru).

Khsatriya – luptătorii sau conducătorii laici.

Vaishya – comercianții, meșteșugarii și agricultorii.

Shudra – servitorii – clasa paria.

Primele trei clase sociale sunt considerate nobile sau „pure”; cea de a patra este o „paria” și este plasată în afara sistemului; Paria este oricine face o muncă. Regulile castelor sunt drastice, mergând până la excludere în caz de abateri de la „puritate”. Câteva exemple celebre de excomunicare: Gandhi a fost excomunicat pentru că a sfidat interdicția de a traversa marea; marele poet Rabindranath Tagore, pentru că a avut legături cu mediul musulman și n-a făcut ritualuri de purificare. În India, cel mai grav este să nu aparții nici unei caste. De pildă, creștinii sunt considerați castă inferioară. Se consideră că organizarea sub forma castelor este dată de însuși Brahma, creatorul universului. Fiecare castă provine din o parte a trupului său: din gura sa au ieșit brahmanii (cei mai puri, cei care analizează textele sacre), din brațe au ieșit khsatriya, din coapsă au ieșit vaishya, iar din picioare, shudra.